

та постанова Кабінету міністрів України «Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними».

Наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку виконання митних формальностей на морському та річковому транспорті» регламентуються питання щодо: митних формальностей відносно судна; митних формальностей відносно товарів, які переміщуються на судах; особливостей здійснення митних формальностей відносно суден і товарів, що переміщуються ними; порядку надання попередньої інформації про товари, прийняті до перевезення у контейнерах у порт призначення на митній території України [5].

Постановою Кабінету міністрів України «Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними» затверджено технологічні схеми пропуску та здійснення митного контролю різних видів транспортних засобів, серед яких «Типову технологічну схему пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних і повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними» та «Типову технологічну схему здійснення митного контролю водних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними, у пунктах пропуску через державний кордон» [6].

Отже, поряд зі значною кількістю нормативних актів, що регламентують особливості здійснення процедур митного контролю та митного оформлення водних транспортних засобів, варто зазначити, наявність значної кількості проблемних питань. Зокрема, у вітчизняній нормативно-правовій базі відсутнє чітке нормативно-правове врегулювання питання щодо впровадження попереднього інформування в морських пунктах пропуску та функціонування інформаційної системи портового співтовариства.

Перелік посилань:

1. Попель С. А. Міжнародні морські вантажні перевезення; сучасний стан та перспективи участі в них України / С. А. Попель, О. В. Неліпович, К. Д. Мотюк // *Науковий вісник Ужгородського університету*. – 2013. – № 4 (41). – С. 200-205.
2. Митний кодекс України [Електронний ресурс] : кодекс [прийн. Верховною Радою України 11.07.2002 № 92-IV]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/92-15/stru#Stru>
3. Кодекс торговельного мореплавства України [Електронний ресурс] : кодекс [прийн. Верховною Радою України від 23.05.1995 № 176/95-ВР]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80>
4. Про затвердження Порядку переміщення товарів у пунктах пропуску через державний кордон, що розташовані на території морських портів України, під час контейнерних перевезень у прямому змішаному сполученні [Електронний ресурс] : постанова [Кабінету міністрів України 02 квітня 2009 р. № 320]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/320-2009-%D0%BF>
5. Про затвердження Порядку виконання митних формальностей на морському та річковому транспорті [Електронний ресурс] : наказ [Міністерства фінансів України 10 березня 2015 р. № 308]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0486-15>
6. Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними [Електронний ресурс] : постанова [Кабінету міністрів України 21 травня 2012 р. №451]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/451-2012-%D0%BF/page>

ІНФОРМАЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ В РАМКАХ ПЕРЕВЕЗЕННЯ І ОБРОБКИ ТОВАРІВ В МОРСЬКИХ ПОРТАХ

Л.Р. Прус, к.е.н., доцент

НДЦ митної справи НДІ фіскальної політики

Університету державної фіскальної служби України, м. Хмельницький

Вантажоперевезення, які здійснюються морським видом транспорту – це найекономічніший спосіб транспортування вантажів. У зв'язку з невисокою вартістю перевезення і можливістю транспортувати негабаритні і дуже важкі вантажі, морські судна залишаються найпопулярнішим засобом транспорту між державами, що мають морські порти. Зростаючий рік від року вантажообіг в морських портах вимагає впровадження сучасних інформаційних технологій, що дозволяють прискорити процес документального оформлення на основі електронної взаємодії митних органів, служб морського порту і комерційних організацій, що здійснюють переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон.

При здійсненні державного контролю в пункті пропуску має застосовуватися технологія, заснована на механізмах «Єдине вікно». Технологія роботи учасників інформаційної взаємодії в

рамках перевезення і обробки товарів в морському порту передбачає «безпаперове» оформлення суден і вантажів, які перевозяться на них з метою скорочення часу обробки прибуття (вибуття) морських суден і вантажів, які перевозяться на них, що підвищує ефективність роботи державних контролюючих органів. Всі учасники процесу перевезення при прибутті (вибутті) товарів і транспортних засобів на митну територію надають єдиний пакет електронних документів для всіх державних органів, які здійснюють контроль і нагляд за ввезенням (вивезенням) товарів і морських суден. Так, єдиною інформаційною платформою, яка об'єднала стивидорів, морських перевізників і контролюючі органи, є портал «Морський порт» в Євразійському економічному союзі, а в Україні – Інформаційна система портового співтовариства (далі – ІСПС). При чому, втілена в ІСПС модель «єдиного вікна» стала результатом співпраці українських урядових, ділових кіл з ЄЕК ООН з реалізації принципів, викладених в Рекомендаціях № 33, 34, 35 ЄЕК ООН.

Втім така автоматизація здійснення процедур митного контролю та митного оформлення мала б за рахунок мінімізації документообігу при здійсненні технологічних операцій в портах, оптимізації технологічних процесів, скорочення часу по кожній операції, зменшити вплив людського фактора, а разом з тим, мінімізувати корупційні ризики і можливості для застосування злочинних схем. Однак результати практичного застосування як ІСПС, так й комплексу програмних засобів «Портал «Морський порт», засвідчують наявність серйозних проблем та створення певних можливостей для корупційних діянь. Поряд з цим варто відзначити, що КПЗ «Портал» Морський порт», розроблений Федеральною митною службою Росії та реалізацію якого було розпочато 10 лютого 2014 року, надає більших можливостей, як для зацікавлених осіб, так й для митних органів, ніж ІСПС (повідомлення про приєднання ДФС України 19.09.2014). Так, в Росії введення здійснювалось поетапно, з поступовим розширенням пілотних зон, підключення до порталу може будь-який учасник, який має доступ в Інтернет, пройшовши реєстрацію в «особистому кабінеті». За допомогою порталу можна уявити в електронному вигляді попередню інформацію про прибувають товари і водних судах, яка аналізується одночасно посадовими особами митниці та інших контролюючих органів. Таке рішення дозволяє завчасно, до приходу судна в порт, спланувати проведення необхідних контрольних заходів, а також прискорити рух вантажів і оптимізувати завантаження суден. Нова версія КПЗ «Портал» Морський порт» інтегрована з іншими програмними засобами митних органів, а також з інформаційними системами Прикордонної служби ФСБ Росії, Россільгоспнаглядом і Росспоживнаглядом. Інформація, необхідна контролюючим органам, надходить на портал і стає доступною для аналізу й ухвалення рішення. В порталі «Морський порт-2» операції прибуття та вибуття морських суден і товарів розділені. Крім того, на даний час вдосконалено спосіб представлення зацікавленими особами інформації через їх особистий кабінет.

В Україні ж власне проектом так потрібної в портах «інформаційної хмари» фахівці державного Одеського порту почали займатися ще в 2010-2011 роках. Тоді ж програма ця, тобто ІСПС, була практично готова, частково протестована і цілком могла бути впровадженою. Але у 2013 році з ініціативи колишньої влади була проведена реформа портів. І молоді реформатори, втілювачі портової реформи від імені держави, не могли упустити можливість безкоштовно забезпечити себе до кінця життя. Так розпочалося втілення афери в дійсність. Для цього велика частина програмістів Одеського порту, власне сама програма, її опис та інше були переведені для роботи в швидко створену для чергової «теми» приватну структуру з назвою ППЛ-3335. І на сьогодні ІСПС є приватною інформаційною системою, участь у якій є платною. При цьому згідно з пунктом 7 Типової технологічної схеми пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 21.10.2012 № 451 державне підприємство «Адміністрація морських портів України» з метою впровадження, забезпечення функціонування та розвитку інформаційної системи портового співтовариства, у тому числі визначає порядок і умови підключення та використання інформаційної системи портового співтовариства. З цього питання Антимонопольний комітет України проводив опитування: «Порядок використання та підключення до інформаційної системи портового співтовариства» з метою визначення відповідності вимогам законодавства про захист економічної конкуренції порядку використання та підключення до ІСПС.